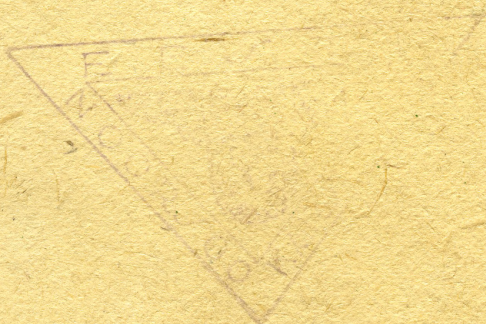

42-119
11.10.25.

EO-1

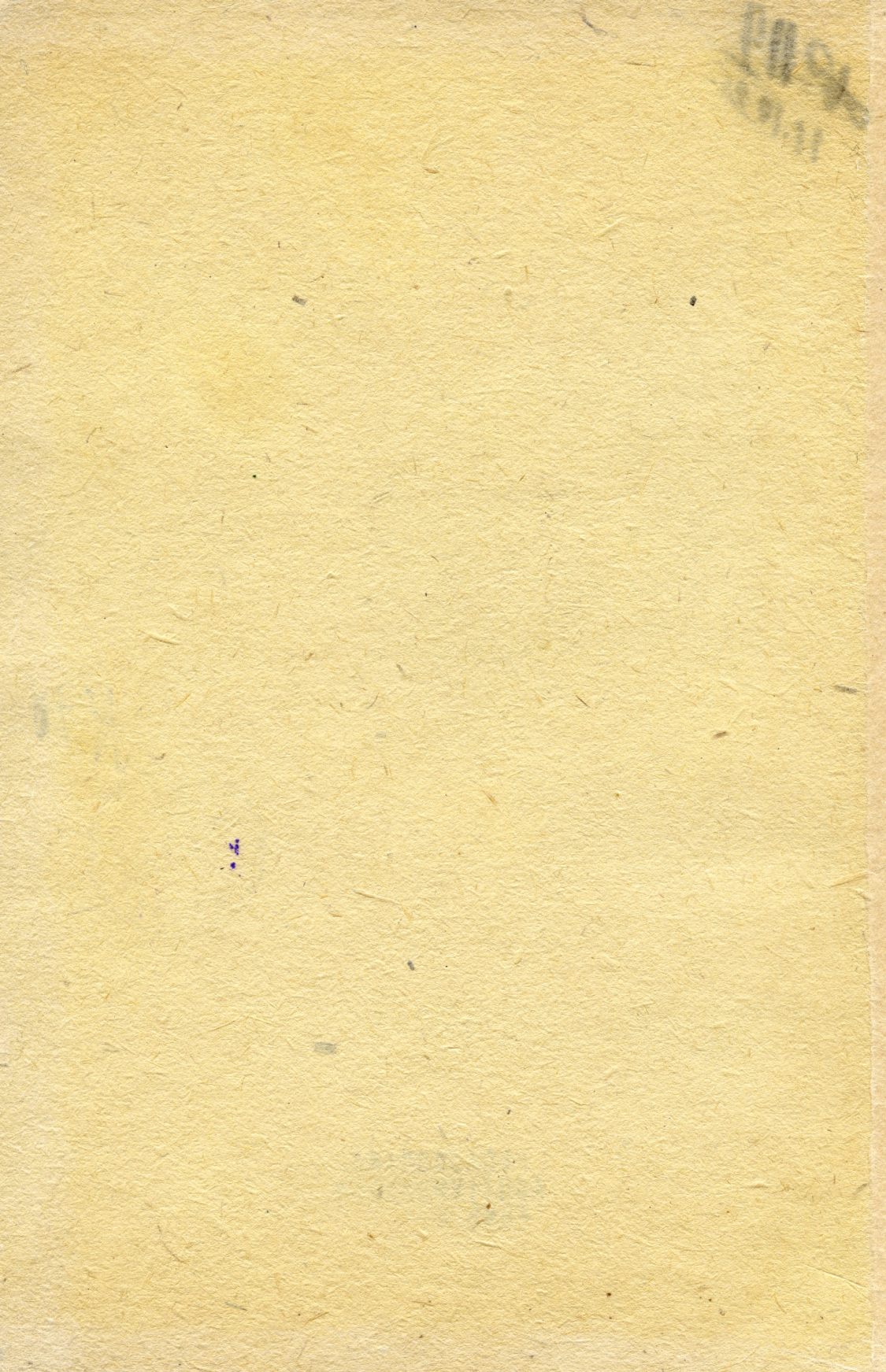
A79.

JANUAR 1921

PEDAGOGIKA
ARHIIVIMUSEUM
FOND K 15369-1

Mim. büroo - K. Kene.
Tallus, Kooli tänn. 3.

Ulugeme, kui me võime,
Hoarageme, kui me kaime,
Kõred noorella e'alla,
Parajcilla põlvcdella!

#79.

Maailm on hukkumas...

On kõrged ideaalid ümberkukkumas;

Ja inimesed veres suplevad, ning astuvad vendi vastu

Püssiga ja mõõgaga.

Ja halin kuulub igalt poolt, kus julged astu...

Kui palju rammimatust ja saamatust on meie elus

Ja kirgi alatuid.

Ah, hinge ängistab ja on nii valus!

Ent siiski elus verises ja hallis

Veel leidub ülmad, mis südamele kallid,

Ja mille vastu harrastus ja arm me hingi hurmava

See jõudu annab elada!

See lemb on meil, kui tormi ajal äike,

Kui külmal talvel soojust andev päike;

Siis rõõmu toob ta ellu. Ja kurbi nurne

Ja valgustab.

* *

*

Oo, kuidagem siis unistuse võrre

Tuleviku seintele! Ja inimeste sear

Koõik olgem rõõmsad seller ean

Mil saatuselt meil' noorus ant!

Ning olgem kindlail lootustiivul kant
Üle hädade!

Alaca. VI^a

Talvele.

Aqi Reika. VI^a.

1905

Miks tulid talu nii vara,
et kinni katta sügist ilu
oma valge kattega?

Kas arvad, et küllalt ju valgust
on saan'd loodus, kogu ilmamaa,
et aeg neil puhata?

Ei lepi seega keegi!
Ja valgust nõudes loodusilu
sind taganema sunnib
teed valmistades kevadel!

Õitlus elu ja surma vahel.

Aqi Reika. VI

Viige ära mind selle hirmulise silmist! Olen
nõrk... Ah! kui kole see pilk... ma ei suuda...

viige... ma palun... Vaatke, kuis ta mind varit-
seb... tema - põrgivürst... Arvate, et ma ei tea...
tean kõin... näen tema mõtteid! Need on jõledad
tahtmised - ära viia mind, kes ma alles elada tahan,
mind noort viia sinna, kus igavene elu, kuid milline-
saatanlik: saatanad ees, taga, igalpool, ja ise nem-
de seas samane saatan... Ei, elule peab võit jää-
ma! Minema ajama see saatanlik kuju! -

Kes on sind kutsunud?.. Arvad mind nõrga
olevat?.. Ei!.. Sinuga võitlusens jatkub mul energiat...
enam kui... Sa naerad, hirmutad mu üle, mu lü-
seid käsa vaadeldes... Sa oled pime... ei näe
mu hinge jõudu, sina, keda raugemas näen
igal silmapilgul!

Ah ha! Sa naerad?

Vaat, võit on siin; ju näes mul võidupärg!
sest põgenemas näen sind eel!..

Sajajalgne uss.

Voib olla paistab selle jutukese pealkiri nii
mõneleki lugejale imelik, ja nii mõniagi ehk ar-
vab selles jutukeses midagi loomusteadustikku ole-
vat, kuid teadusega pole jutukesel tegemist.

See olukord, kui ma il mõisas suvel oma sugulaste pool olin, kus paar nädalat viibisin. Minul, kui kunagi vööral, oli vaba aega õige rohkesti, mida lugemiseks tarvitasin. Kui siis, oli jälle üks kena õhtupoolik, kui ma avas raamatut lehitse-des lamasin ja aineti herraste maja poole vaadasin, kus ka minu sugulastel paar, kolm toa-kest oli. Maja avatud akendest võisin ma pöös-
sa all istudes isegi kõnet kuulda. Ibärkki se-
gas mind lugemises hele naer ja ma tõstsin sil-
mad raamatut maja poole. Nägin ühel ava-
tul aknal, alumisel korral, kaks tütarlast istu-
~~mas~~ ja südamekult naer~~mas~~. Teid, kahjuks, ei
tunõnud ma mitte, sest teised elanikud, väljaarva-
tud sugulased, olid mulle selles majas vöörad.

Vanem tütarlastest võis olla umbes 17 ja noorem
14 aastat vana. Vastli avanes aken kõrvale, mi-
seri kinni oluud, ja üks noorherra ilmus aknale.
Ja et neiu ikka edasi naeris, päris ta viimast
naeru põhjust. Võõrem kadus aknalt vöönast
healt kuuldes, kuid vanem küsis peöd uhkelt sel-
ga visates:

„Hoas see Teid nii väga huvitab?“

„Ügatahes, oli herra vastus, „miks ei hüvitaks see mind, mis Teidagi.“

„Aga see on saledus,“ vastas neiu kelmikelt. Selle peale jäivad mõlemad minutiks vaht, ja viimaks, kui neiu midagi jutustada palus, vastas herra, et temal see täna vist nõnda ei minevat, kuid siiski ühte küsis ta, ja nimelt, kas neiu kunagi kedagi armastanud olla?

„Armastanud?“ sõnas piiga nagu enesele, ja seal juures kohe ärrksamaks saades küsis ta:

„Aga ütlege esiteks, mis loom on see armastus?“

„Mh! Kõusite mis loom? Kõas Teie seda ise ei tea?“ pahvatas herra nagu pahasens saades. Ta kui neiu eitavalt vastas, jatkas ta: „Koh, kujutage ette, et ta üks sajajalgne uss on ja kui see ussike oma saja jalaga kellegi südamesse pöeb, kust ta nii pea välja ei lähe, ja seal niisuguse tundmise sünnitab, mida sõnadega raske seletada.“

„Ah! niisugune ussike on siis armastus!“ hüüdis neiu vallatult naerdes, „mina tänini pole sarnast ussi leidnud!“

„Aga miks olete mulle niisuguse ussi süda-

inesse saatnud?" vastas herra ja ta pilk viibis
kauguses.

"Mina? Teile? Ei! ma ei ole Teile ühtegi nii-
sugust ussi südam..." Hoid seal hüüti neiu
nimepidi ja ta oli annalt kadunud.

Herra aga jäi arnia juure mõttes seisma.
Mis mõtles ta? Heesteab. Võib olla ehk saja-
jalgse ussi peale.

Siinda D. VI^a

Tartus, 13. I. 21.

Änge äratage mind!

Ülesse tahavad äratada inimesed, täiskasva-
nud inimesed, mind minu nooruse unest - kus
olla on nii võimatu, põhjamatu kena.

Oh, laske veel tunda, näha, et kõik on suur,
puhas, kõrge ja häa. Teie ütlete, et näen und.

Ma isegi ütelsin: „nooruse unest.“ Miks ütelsin

nii? On olnud siis uni mu sügavalsed vaated,
aated, kõik? Ja, nii te ütlete, teie, kes olete täis-
kiskasvanud. Teie ei ütle seda mitte otsekohe. Te
nälgite kauasol teel, mööda minnes, rii vates,

kuid te räägite; võib olla, et te ammu ei nii
rääkisite, pole seda tihelt pannud. Te annate mõis-
ta, et mina ei tee õieti arvates, et kõin on hää
ja ilus. Paljastate pooleti oma hõbe, et kõin on
mõttetu, madal ja tühine siin maises ilmas, se-
dagi mitte täiesti. Mäletan, mõne aasta ainult
tagasi, siis ei olnud kurjust ega halbust üleüldse
ilmas (minu arvates). Kui ma juhtusin näge-
ma midagi, mis andis aimata kurja, siis muut-
sin süü eksituseks. Kurjus oli nagu väike vää-
ratus, eksisamm tõest, hääst. Kui tegin kui nägin,
kui kuulsin kurjusest siis ei uskunud, ei, usku-
sin, inimesed ei valetanud siis, ei olnudki valet mi-
nu arvates, siis loin endale mingi kurja nõia,
kes elas naugel. See võis teha kurja, inimesed mit-
te. Inimesed olid hääd ja neil oli hää, minu
arvates, mul endal aga kõige parem. Kuid
ei ole see nii, kahju on sest. See oli ammu.
Miks rääki sest, mis oli ammu? Mulle tuli
see ainult meele.

Kuid on midagi muud. Kõike mis mina
arvan, tunnen, tean olema ilusa ja kõrge,
see ei ole nii, seda ei ollagi. Seda võib üt-
-

Ja ilusamalt, lihtsalt, et näen und, ning see
täidab seda kohta oieti. Kuid uni ei ole tõsi,
seega vale. Kui hirmus, et kõik mis vaimu-
le annud võimaluse ilutseda, tunda õnne, tun-
da et kõik on kokkukõlas temaga, see on uni,
vale, seda ei olegi. Ja kuigi ta on uni. Aga
kui und näed hääid ja ilusad, siis ei taha et
äratatakse. Ja mina ei taha et mind ära-
tatakse. Kuid teie olete mind pannud värise-
ma selle mõtte ees, et ärgan, kõige sellega
mis näeksite. Väliselt ei värise ma ju, ma
näen rahulikuna, mu vaade on rahulik.
On nagu väriseks hingmus, nagu kardaks te-
ma ja tunneks hirmu. Hing - see kõik mis
teeb mind minuks. Õnne oli hää, siis ei olnud
hirmu. Praegu on see veel väike, õige pisike,
see on veel õigemini tunne, et tuleb hirm -
hirm hirmu eest.

Kui oli hää elada enne, on nüüdki veel
hää.

Ärge äratage, laske näha und ilusad, elu
otsani laske elada nii nagu elan. Kõik kui see
on võimatu, siis laske vähemalt kesta kauem

unel, hää ja ilusal. Kui palju saame hääd
siit, kuni tunneme, et kõik on hää, suur,
kõrge ja ilus.

Drusilla Siimesson. VI^a

Ängem olgem leiged.

VI^a-s asub sel õpeaastal 30 õpilast. Me kõik
oleme vähemalt paar aastat koos õpetust saa-
nud. Ilus koguke meist aga tallab juba 9-dat
aastat ühist kooliteed.

Seega tunneme kõik 30 üksteist kaurinesti,
ehk küll mõnedki meist vahetavad teine teisega
õpeaasta joonsul vähe sõnu, - pole huvi üks-
teise vastu; ehk küll, kui koolipingi naabrist
juttu on, kuulakse lauset: „Tunnen teda õige vähe“.

Ometi tunneme üksteist. Ja ma usun, et kõik
ühes minuga tunnistavad, et me väga leiged oleme.
Milles siis? - Ma arvan seega, et me ühegi töö,
ühegi koerustüri, üleüldse millegi juure energili-
selt ega täie tahtejõuga ei asu. Oleme nagu
80-ne aastased elust tüdinud inimesed, kes elada
ei taha, aga ka surma kardavad. See oli nüüd

kindlaste liialdus?! - Võib-olla! -

Juhtub ju vahest harva, et me mõne õpeaine vastu huvi tunnerne, et me mõnda kelmust ühel meelel korda saadame, et me mõnest tunaeilsest pidust näakes hasarti sattume. Need on aga ainult juhtumised. Tõenäoliselt on, kui me oma ajakese, mis koolis viibime, aigutes ja norutes mõnda saadame. Igaüks vahetab oma väljavahetusega, kellega ta kõige paremini arvab harmoneerivat, paar sõna, sest, mitu kuud veel kevadeni jääb ja et aeg küll väga pikk on. Juhtub ka sedaagi, et üks salik õpilasi päris põnevad jutud näivad ajama, kuulata - juht on tavaliselt tutvustet ülikenaast ja armsast noormehest... Nüüd lähem vahetund. Mis on tunnis? - igaüks natsib aga oma ette, et see tund jälle seljatta- ha saaks. Seidub neidki, kes kogu aja õpivad, ei tea, mis neid seks liialdusena sunnib?

Ja kõige kuuldu ja nähtu peale avaldame oma arvamist harilikult pikaliku suuliigutuse ehk labase muigega. On aga veel mõni sarnane ülearune küsimus arutusel, näit.: kas mitte teohtut teha, ehk kas mitte luba paluda „Koor-

soo Liitu" astumiseks, kes on siis veel leigemad kui me? — Ei, niisugust vaadet ärgem omadagem: kõige vastu leige olla! Kui ka mõnel meist midagi kõrgemat kui gümnaasiumi elu meeles mõlgub, on et pole me praegu midagi rohkemat, kui gümnaasistkond. Ja meilt ei nõuta palju: täitkem sedagi, mis meie kohus ja tundkem huvi selle vastu, mis meie vaatepiiri ulatab!

Ärgem olgem leiged!

Aga VI^b ja ^c, ega t. on et samuti leiged ole?!

Seida Vadi. VI^a.

16. jaan. 1921.

Elga kiri Ellale.

Seida Vadi. VI^a.

Kallis Ella, nurised alati, et ma sulle vähe kirjutavat. Hüsid, kuidas meil koolis elatakse. Tahan selle kirja siis täiesti meie koolielule pühendada.

Tuleb meelde see ilus aeg, kus õpetas üks me poolt väga armastet kodusteadlane meile õnne-likkele oma eriainet.

Vaat need olid alles tunnid, - looduslootunnid. Meie teadmised suurenesid imelise kiirusega ja meie kõikide rinda valdas neil tundel otsata rõõm, mis muidugi me hääst ja ühtlasi ka lõbusast õpetajast olenes. Ügaüks meist avaldas oma rõõmu võimalikult palju häälitsemisega ja üle kõige kostis meie armsa kooliõpetaja häälel. Ügal ammuigast tunnil võtme lugupeet isanda üllatusiga vastu. Kõrds hoolitsime, et oleks klassis paar pisikest konna, kes esitaks loodust, kord tegime maskeraadi, mis tõstaks meeleolu; ja veel kaunimaid üllatusi sai seipitset. - See ilus aeg on paraku mööda; poolteist õpetastat pole meil enam selle kalli inimese tunde olnud. Aga süüski, nüüd, kus oleme vähem lustilised, võimaldab meile üks ka väga auväärt õpetaja kaks, mitte eespool kirjeldet viisil, aga ometi kenat tundi nädalas. Need tunnid on meile samuti meelt mööda kui eelmised. Tahhan sulle, armas Ella, niisugusestki tunnist rääkida. Enne tundi valdab kõiki täielik rahu, sest teame, et tund ei paku midagi äritavat ega ergutavat. Mõnda tüdrukut võib isegi aigutes ehk ringutes näha; tähendab, ta on selle tunni enesele turkumi-

seks ja unistamiseks määranud. Viimane ilmub armastet ja lugupeet õpetaja, istub oma kohale ning algab armsalt ja mahedalt oma õpetust. Ta on üks väga rahuarmastaja ja lahke inimene.

Kuartes, et ehk õpilasi kuidagi oma tegevuses segada võiks, räägib ta hästi ühetooniselt ja mahedalt; isegi t tähte muudab vahel tarvidust tundes õks. Ümestad ja küsid ehk, kas me siis õpetust tähele ei pane ja milles seisab meie tegevus. Vastan, et tähelepanu tarvis pole, sest õpetatavaid lood on meil juba ettevalmistuse klassist peale hästi tunt. Tegevus erga on igaliisel iselaadiline. Muusikalised inimesed, kel veel mõni as ja mängit so-naat kõrvus kõlab, püüavad seda ka oma naabritele ette kanda, kuna need seks otstarbens näppega armutalt lauale taovad, soovest tust heli-si ellu kutsuda. Mõned tüdrukud mängivad partii kaarte. Hääd joonistajad on laua ilustamisega töös. Klassivanemad näen ma tihti peale oma rahakotti, mistal peasjalikult viiekümnepennilisi sisaldab, revideerivad.

Klassivanema naaber suurendab harilikult oma teadmisi ajaloos. See tüdruk, kes Sulle kangesti

meeldis, teeb suitsetamise harjutusi pliikatsi juuriga. Üleüldse saab ses tunnis palju äratada: saab õppida, saab lõunavõidet pidada, saab mõtteid koguda. Kõrva ei tohi küll keegi tõsta, seega tunni rahu rikkuda. Juhtub midagi selle sarnast, siis manitseb armas õpetaja meid vaikse sõnaga rahule. Kõas pole tore niisugune õpetaja?

Kõed on meil kaks armsamat õpetajat, teine on rahjaks meilt ammu lahkunud. Jean, et nad Sullegi saavad meeldima.

Peale nende on meil veel mõnigi häa õpetaja
olemas ja on praegugi. Mõisugusid õige hulle, kes
meid ja endid igapäevi piinavad ja pead murdma
sunnivad, on vähepoole.

Hirjuta Sinagi mulle, mis teil seal oma
koolis iseäralikku ja huvitavaid on.

Palju tervitusi!

Sinu Olga.

Tartus, 12.I.21.

[illegible][illegible]

Toimkond: K. Raudsepp, L. Uadi, VI^a; M. Ramm, H. Zupsmann, VI^b; L. Rugin, E. Oidermann, VI^c.

Ueljaandja: E. K. K. S. T. Gümnaasiumi VI^{a, b, c} klass.

